

© (Солн) / 2
Н-465
499820

ЖИМБИН АНДРЕЙ

НАМЧРЖ КӨКРСН
ТЕНГР ДОР

кр С(КВЛМ)2
Д 415
ЖИМБИН АНДРЕЙ

НАМЧРЖ, КӨКРСН
ТЕЦГР ДОР

ЭЛСТ
ХАЛЬМГ ДЕГТР ЫАРҢАЧ
1982

2
— 499820 —
рк

НАРГ

Жирһлин савд цуглрсн Жигтэ хавр буслна

Төрүц нутаж чадшгов	3
«Күүнэ келсиг итхм...»	4
Мини Элст	4
Дусал	6
Яһад?	7
Эргц	7
«Жирһлин хаалһдм учрсиг...»	7
Балһсна шин районд	8
«Хаврин номһн өрүһәр...»	10
«Күүкдин өмн зогсч...»	11
«Үр, ханин седкләр...»	12
«Эндр бийдән бара хээлэч...»	12
«Үүдәврин Герт би...»	13
Өдр Хальмгт урһна	14
Күн яһж бээтхэ?	15
Дегтр кедг сээхлэ	17
Чамур авад зулата	19
Эмгнэ жирһл	20
«Мини бичкндк нег...»	22
Эклц, чилгч уга...	24
«Нарн өрүһәр һардг...»	25
«Намаг өрүнд ээжм дуудм...»	26
Төрүц бичэ хэ	27
Күүнэ сээхнь	29
Күлгин сээхнь	29
Көк теңгсин дольган	30
Эврә-эврә цагтан эдн — мини үүрмүд	30
Түрүн архайг	30
Талдан улс	30
Нур бер хойр	30
Сээхн улс бээнэ	30
Шин хаалһ деер	30
Хаврин өрүн	30
Би селәнэ шүлгчв	30
«Мөр унхд дурта...»	30
Шин гермүд	4
Дундынәрн үлдс гиләв	4
Элстм, энкр балһсм	4

Тэрэнэ толһа	45
Шүлгч	46
Үүрм, чамас суржана	49
Селэнд һарлав	50
Өрүн	51
Нээллго бээж болхий?	51
Тег	53
«Цагтан уха заадг...»	54
Май сар урһна	55
«Намчрж көкрсн теңг дор...»	56
Селэнд нег асхар	56
«Тиигхд, дөчн хойрдгчд...»	60
Домбр	60
Орм авсн болув	61
Алдр жирһлин неквр күцэж	62
Белг	66
Дун Би хойр. (Тууль)	68

Жирһлин далад чигн

Жигүртэ дусал олдна

«Күн күүг алдгиг...»	78
Балһсна уульнц	79
«Наснинм ик энгнь...»	80
Цагин уршг	81
Эр такан дун	81
«Иньгллт» паркд	82
Кендэн өөлнэт ода?	84
Көөрку минь, басл геннч	85
Үр Хээкрәч	86
Эн саамд медүв	86
«Көгшәлә чигн марһад...»	87
«Давхцсн көдлмшин завсрла...»	87
«Дегд шулуһар зәрмдән...»	88
«Күүг чикәр үнлхд...»	88
Мәңгрсн	88
Хаалһд болсн күүндвр	94

ДУН БИ ХОЙР

(Тууль)

Дун Би хойр,
Дангин эндрк бээдлэрн,
Негнь негнэсн саллго

Нэр, хүрмд йовдг
Болсна тускар соңссан
Би танд келсв.

Кезэнэ болж гинэ...
Күмни жирһлин эклид
Күмсән хээхэс болн
Күүкд теехэс нань
Көдлмш кедго эмтн
Керг угад бүтэд
Зершг, таасго йовдл
Зэрмдән һарһад бээж.

Олыг сергэх зөвтэ,
Ор һанцхн келмрч
Худл эмтнд келэд
Хаана шоодврла харһж.

Күмни девшлтд хорлтта
Керго тоотас гетлхэр
Хамг эмтн күүнднэ,
Хан бийнь хүүвлнэ.

Һурвн хонгин дуусн
Һанцарн хан ухална.

Цээлһвринь олж ядад
Цецн өвг авхулна.

Эвго йовдлас гетлхд
Эм кергтэ гинэ.

Хаана келсинь Цецн соңсад,
Хаанд иим селвг өгнө:
— Нутгинчнь эмтиг цугинь

Нүл уга кехд
Байр-жирһл икдүлхмн.
Биич, дууч һарһхм...

Дала цаг давхш,
Дууч Биич хойриг
Орн-нутг дотрас
Олад авад ирнэ.

Долан хонг болһнд
Дөгж эмтн жирһнэ.
Дууч Биич хойр
Дегд икэр таасгдна.

Аңһучин мергнэ тускар
Аң-шовудын тускар,
Дулан хаврин тускар
Дууч ду дуулна.

Буһиг яһж гетхиг,
Барсиг яһж бэрхиг,
Туулаг яһж көөхиг
Биич биһһэрн үзүлнэ.

Тедү-эдү цагин туршарт
Тиигэд эмтн жирһэд бээнэ.
Зершг йовдлын то
Зөвэр баһрв гиж
Хара биш зэңгс
Хаанд ирдг болв.

— Биилэд, дуулад, инэлдэд
Бийим келүлхш, — гиж
Өөгдсн Келмрч зуг
Өшэ бэрж сууна.

Дууч Биич хойр
Дуулн биилдгиг дасхна.
Дөгж эмт шуугулна,
Дөрлдж хоорндан метклднэ.

...Хаана нутгт бүклднэ
Хүрм, нэр, байр...
Биич, Дууч угаһар
Болдган кезэнэ уурла.

Хүрм, байрин кесгтнэ
Хан бийнэ орлцж
Биич Дууч хойрин
Билгинэ үзж таасна.

Эрдмтэ хойр иньгт
Эртэснэ дурго болат
Келмрч келэн бүлүдэ,
Келх үгэн белдэ:

Биич Дууч хойр
Бийсиннэ төлэ бээнэ.
Эдн нутгт бүклднэ
Эзн болхар седнэ.

Эднэ тускар хаанд
Эрк биш күргх...

Биич, Дууч буурх,
Би, Келмрч, сээрх.
Эдниг угаһар урднэ
Эн эмтн бээлүс...»

Хар тоолвран Келмрч
Хаанд даруны күргнэ.
(Келмрч келж чадна,
Келсинь соңсхд сээхн).

— Дэкэд, минн Зергм, эмтн
Ду-биинэр дая кенэд
Кесгн аңһучлдган хайв,
Күүкдэн асрлго алв...

Эн хойр эсриг
Эрт эс бокрхла,
Төрсн мана нутг
Тени гиж бээнэ..

Хан Келмрчиг соңсад,
Харһутрсн чирәнән илэд,
— Ханжанав, — гиж келэд,
— Хэр, — гиһэд һарһкна.

Ардн хан сөөвчирән
Авхулад күүндвр кенэ;

— Нутгтан, олн-эмтндэн
Нэр-наад үзүлжэхэр
Биич Дууч хойрт
Билглх зэрлг өглэв.

Теднэ сән кергин
Тускар би меднэв.
Келмрчин болв эндр
Келсн зэңгн иим...

Энүнэс соңссан хан
Эднд күргэд келнэ.

— Эврэ тоолвран тадн
Эндр келтн, —гинэ.

— Биич Дууч хойрин туснь
Басл ик, — гинэ негнь.

— Эрлһж эдниг төрүц болшго,
Эмтн үүмх, — гинэ наадкнь.

— Хойраһинь кесг жилэр салһад
Хойр үзгүр көөх кергтэ.

Онц-онцдан биилэд, дуулад,
Олн дунд йовжл йовтха...

Цуг сөөвүгүдэн хан сонсад,
Цаадк-наадкинь тоолад:

— Хөрн тавн жилэр эдниг
Хойр үзгүр салһх.

Эн цагин дотр эдн
Эмгн, өвгн болх,

Кен негэн мартх,
Кергнь тиигэд чилх...

Хаана зэрлг күцэгднэ,
Хойр иньг салһгдна.

Нутгин һазад үзгт — Дууч,
Нутгин дотад үзгт — Биич.

Негнь һанц ду дуулна,
Наадкнь һанц би биилнэ.

Дуучин урдк цецнсн
Дун ода уга,

Биичин урдк дөгсн
Би бас уга.

Болс-бүтсэри биилнэ,
Боркг дууһар дуулна.

...Жил жилэр сольгдна,
Жирлэл жирлээд дайна.

Хөрн тавн жилд
Хөөлт угаар зовсон
Биич Дууч хойр
Билгэн мел хайсн
Эгл эмгн, өвгн
Эврэ хөвдөн хунда.

Болв нег өдр
Биич өвгн ухална:
«Иигэд мел көгшртлэн
Инъгэн олж авслчн,
Негх болвчн хамдан
Нэр-хүрмд орслчн.
Сергэд нег жирчкэд
Сээхэн хээжчн болх....»

Жил-жилдэн йовад,
Жилин арвн хойр сардан
Хотн-хошад хонад,
Хол захд күрэд ирнэ.

Хотна чилгчд бээсн
Хурмш жолм үзнэ.
«Болхла эн болх» гиж
Бодсн Биич энүнд орна.

Хамаһас яһад йовсан,
«Хаалһ эндүрэд ирсэн»
Өвгн сагар келнэ,
Эмгиг таньхар седнэ.

Эндр ним харлт
Эс күлэжэсн эмгн
Аврлт уга хөвөн
Ахрар келэд оркна.

Биич өвгн бас
Бийиннь тускар келнэ.
Үаза харлго хоюрн
Һурвн хонгтан күүнднэ:

— Үүл, керг угаһар
Үклэн күлэхэд сууж
Би чадшгов, — гиж
Биич седклэн келнэ.

Дууч энүгинь соңсчкад
Дегд икэр байрлна:
— Иньгм, чини келсиг
Икэр таасчанав, — болна.

...Нег асхар эмтиг
Наартн гиж дуудад
Биич Дууч хойр
Бийсиннь эрдмэн үзүлнэ.

Нэр тер асхн
Нертэ кевэр болна.
Өрин такас хээкрнэ,
Өрүн дарунь эклнэ.

Хотн болһнд цааранднь
Хоюрн эрдмэн үзүлэд,
Биилэд, дуулад йовж
Бийснь насарн баһрна.

Хойр иньгин харһлт,
Хүрм, нэр келһн
Хөрн тави жил
Хоорандк кем үүдэнэ.

Хаана нутгт бүклднь
Хүрм, нэр, байр
Ду, би угаһар
Дэкж болдган уурна.

Дуучин, Биичин тускар
Дэки хаанд күрнэ.
Цецниг хан дуудулна.
Цугинь терүнд күргнэ:

— Цецн, селвгэн өг,
Чиниһэр болнав, — гинэ.
— Тедниг ода салһж болшго.
Тедн хамдан йовх зөвтэ.

Хөөг алад махинь
Хойр эңглж болхм.
Хөвиг хойр хувд
Хуваж болдм биш.
Келхэн би келүв,
Кехэн эврэн ке...

* * *

Тер цагас нааран
Төрүц салл уга
Дун Би хойр
Даңгин дөрви цагт,
Күмни ут туужд,
Кезэнь чигн йовата.

Хоюрн онц-онцдан йовсар
Хүрм-нээрин чинрь баһржана,
Хулха-худл дэки
Хара бишэр эклжэнэ.
Дэкэд, нутгиннь эмтнэ
Дурта юминь уурулхла,
Теднэ дур, дөн
Төрүц эдлдм бишич.
Энүнэс үлү ээмшг
Эзн-хаанд мел уга.

Цегэнэс цегэн хан минь,
Цааранднь бас соңс.
Хойр иньгин хөвнь — негн.